
Прикладна лінгвістика як наука

Світлана Гужва

Кафедра іноземних мов, механічний факультет, Харківський національний автомобільно-дорожній університет, Харків, Україна

ORCID 0000-0001-8080-791X

Для цитування цієї статті:

Гужва Світлана. Прикладна лінгвістика як наука. International Science Journal of Education & Linguistics. Vol. 3, No. 3, 2024, pp. 38-44. doi: 10.46299/j.isjel.20240303.05.

Надійшла до редакції: 19 березня 2024 р.; **Схвалено:** 25 квітня 2024 р.;

Опубліковано: 01 червня 2024 р.

Анотація: Ця стаття глибоко досліджує актуальну проблему сучасного мовознавства, а саме розуміння прикладної лінгвістики, яка набула важливості як в Україні, так і за кордоном, зокрема, в контексті порівняння тлумачення означеної галузі як науки з її розумінням як навчальної дисципліни та спеціальності. Дослідження фокусується на сучасному розумінні та стані прикладної лінгвістики як науки, звертаючи особливу увагу на основні сфери її застосування у суспільному житті: міжнародних стосунків, засобів масової інформації, видавничої справи, військової справи, науки, сфери послуг, промисловості, політики, мовної політики, юриспруденції тощо. Ця дослідницька робота виконана шляхом комплексного аналізу різноманітних джерел та ресурсів, ґрунтуючись на теоретичному дослідженні наукової, та науково-методичної літератури, аналізі публіцистичних матеріалів у різних онлайн та оффлайн виданнях, а також відомостей, що розповсюджуються через соціальні мережі та Інтернет. Під час даного дослідження було виявлено велику кількість цікавих інформаційних джерел щодо інтеграції прикладної лінгвістики як науки в різні сфери життєдіяльності. Результати цього аналізу висвітлені у нашій дослідницькій роботі.

Ключові слова: прикладна лінгвістика, прикладна лінгвістика як навчальна дисципліна, прикладна лінгвістика як наука, прикладна лінгвістика як спеціальність, сфери застосування прикладної лінгвістики.

1. Вступ

В житті сучасного суспільства надзвичайно важливо постійно адаптуватися та вдосконалювати різні сфери діяльності, оскільки світ постійно змінюється і вимагає нових рішень та підходів. В цьому контексті прикладна лінгвістика як наука відіграє важливу роль, адже вона спеціалізується на застосуванні лінгвістичних знань та методів з метою підвищення рівня оптимізації в практичних сферах життя. Загалом, прикладна лінгвістика є науковою дисципліною, яка має великий суспільний вплив і вирішує важливі завдання у сферах комунікації, технологій, освіти та мовної політики. Вона продовжує розвиватися та адаптуватися до сучасних вимог, щоб відповідати потребам сучасного суспільства.

2. Об'єкт і предмет дослідження

Об'єктом дослідження є процес сучасної освіти та життєдіяльності. Предметом дослідження є прикладна лінгвістика як засіб оптимізації освіти та певних галузей людської діяльності.

3. Мета та задачі дослідження

Метою статті є розглянути прикладну лінгвістику як спеціальність, навчальну дисципліну і науку; визначити об'єкт, предмет, мету прикладної лінгвістики як науки та розглянути основні галузі її застосування у суспільному житті. Завданнями дослідження є: розглянути прикладну лінгвістику як науку, спеціальність та навчальну дисципліну; дослідити наявні тлумачення прикладної лінгвістики як науки та надати узагальнене визначення на основі їхнього аналізу; схарактеризувати основні сфери застосування ПЛ у суспільному житті.

4. Аналіз літератури

Д. Ганич, І. Олійник, З. Партико, О. Селіванова та інші приділяли увагу дослідженню тлумачень прикладної лінгвістики, а також її складових.

Такі дослідники, як: Ф. Бацевич, В. Волошин, Т. Грязнухіна, Р. Ленгеккер, І. Штерн тощо присвятили свої роботи переважно розгляду питань інтеграції прикладної лінгвістики з певними галузями людської життєдіяльності.

Проте, саме в контексті сьогодення, проблема прикладної лінгвістики не є достатньо дослідженою.

5. Методи досліджень

Дослідження здійснювалося шляхом проведення теоретичного аналізу науково-психологічної та науково-методичної літератури, статей онлайн та оффлайн видань, інформації в соціальних мережах та мережі Інтернеті стосовно теми визначення прикладної лінгвістики як науки та суміжних понять.

6. Результати досліджень

Сьогодні важливо чітко розрізнити три аспекти «Прикладної лінгвістики»: як науку в межах мовознавства, як спеціальність у вищих навчальних закладах і як навчальну дисципліну [2; 6; 12].

Прикладна лінгвістика як наука охоплює дослідження та аналіз різних аспектів мови в їхньому практичному застосуванні. Вона досліджує взаємодію мови з соціальними та технологічними аспектами сучасного суспільства. Дослідники у цій області вивчають мовну політику, мовленнєві технології, соціолінгвістику, білінгвізм та полілінгвізм, а також інші явища, що стосуються мови та її використання в різних сферах життя [4; 8; 15].

Розглядаючи прикладну лінгвістику як спеціальність у закладах вищої освіти варто зазначити, що у різних країнах існують різні підходи до навчання «Прикладній лінгвістиці» як спеціальності. У деяких країнах ця спеціальність об'єднує викладання іноземних мов, перекладознавство, соціолінгвістику, мовленнєві технології та комп'ютерну лінгвістику. У інших країнах ці напрямки можуть бути розділені на окремі спеціальності, такі як «Прикладна лінгвістика» і «Комп'ютерна лінгвістика». Україна також має відмінності в навчанні цієї спеціальності, де вона включає як аспекти прикладної лінгвістики, так і комп'ютерну лінгвістику [1; 13; 14].

Прикладна лінгвістика як навчальна дисципліна має схожий зміст у різних країнах. Вона спрямована на ознайомлення студентів із сучасними застосуваннями лінгвістики та її взаємодією з інформаційними технологіями. Метою цієї дисципліни є підготовка студентів до роботи з сучасними науковими парадигмами та їх застосування в різних галузях [5; 7; 11].

Наступним етапом нашого дослідження є розгляд наявних тлумачень прикладної лінгвістики як науки та надати узагальнене визначення на основі їхнього аналізу.

Так, за О. Селівановою, прикладна лінгвістика представляє собою розділ мовознавства, який фокусується на розв'язанні конкретних практичних завдань у різних галузях науки і техніки, а також у повсякденному житті людини та суспільства. Її основна мета полягає в застосуванні теоретичних досягнень досліджень мови та мовлення для реальних ситуацій і завдань [10].

Д. Ганич та І. Олійник вважають, що прикладна лінгвістика – це напрямок у мовознавстві, який розвиває методи для вирішення практичних завдань, пов'язаних із використанням мови. Один із важливих аспектів сучасної прикладної лінгвістики пов'язаний з машинним перекладом, автоматизованими методами обробки текстової інформації та автоматичним анотуванням [3].

З. Партико вважає, що прикладна лінгвістика є галуззю мовознавства, яка спеціалізується на розробці технологій для обробки мови, як традиційної (неавтоматизованої) так і автоматизованої, з метою їх використання у різних сферах суспільного життя. Ці технології мають широкий спектр застосувань, включаючи фіксацію та збереження мовленнєвої інформації, передачу інформації, лінгвістичну обробку текстів та використання мови як засобу масової комунікації. На думку вченого, в контексті фіксації та збереження мовленнєвої інформації, прикладна лінгвістика розвиває методи і інструменти для запису і архівування мовленнєвої інформації, що може бути корисним для досліджень, навчання, історичного аналізу мови та інших цілей; в контексті передачі інформації, технології прикладної лінгвістики використовуються для розвитку систем передачі інформації, таких як системи голосового розпізнавання та синтезу мови, які можуть бути використані в телефонії, робототехніці та інших галузях; в контексті лінгвістичної обробки текстів, прикладна лінгвістика розробляє програми та алгоритми для аналізу, класифікації, перекладу, анотування та інших мовних завдань. Це корисно у сферах, таких як машинний переклад, пошук інформації, обробка природної мови, текстова аналітика тощо. З. Партико також вважає, що в контексті розуміння того, що мова є засобом масової комунікації, прикладна лінгвістика включає розробку медіа-технологій, які використовують мову для створення і розповсюдження контенту, такого як аудіо, відео, текстова інформація, що впливає на масову аудиторію [9].

Варто зазначити, що різні інтерпретації прикладної лінгвістики виявляються залежно від конкретного контексту та країни. У західних країнах вона охоплює викладання рідних і іноземних мов, теорію перекладу, а також комп'ютерну лінгвістику. Однак за словами українського вченого З. Партико, прикладна лінгвістика – це мовознавча галузь, яка спрямована на оптимізацію використання мови у різних сферах суспільного життя. Українське мовознавство відзначається більш широким підходом до цього терміну, розглядаючи його як напрямок мовознавства, який вивчає теоретичні засади та розробляє методи розв'язання практичних завдань, пов'язаних із застосуванням мови.

Узагальнюючи вище сказане, вважаємо, що прикладна лінгвістика як наука – це напрям у мовознавстві, пов'язаний з практичним розв'язанням питань функціонування мови в різних галузях суспільного життя. Об'єктом прикладної лінгвістики вважаємо мову в усіх формах її існування, предметом – шляхи оптимізації функціонування мови в суспільстві і способи її застосування в різних галузях суспільного життя. Головна мета прикладної лінгвістики полягає в створенні автоматизованих методів для збереження, обробки, переробки та використання лінгвістичних знань. Ця наука також націлюється на відновлення інформації про мову, яка б забезпечувала автоматизацію інтелектуальних функцій і когнітивної діяльності людини, а також на розробку методів автоматизованого генерації мовлення та обробки та розпізнавання текстів за допомогою комп'ютерів. Також стверджуємо, що різні підходи до розуміння прикладної лінгвістики свідчать про її різноманітність та гнучкість як галузі мовознавства. Ця різноманітність відображає здатність прикладної лінгвістики адаптуватися до конкретних потреб та культур кожної країни та сприяти ефективному використанню мови у сучасному суспільстві.

Серед галузей застосування ПЛ у суспільному житті за З.Партико виділяємо такі:

- освіта (методика навчання мов – лінгводидактика, укладання словників – лексикографія, практична граматики);
- міжнародні стосунки (теорія і практика перекладу текстів – усних і писемних);
- засоби масової інформації, видавнича справа (редагування текстів);
- військова справа (шифрування, усно мовне керування роботами, картографія);
- наука (аналітико-синтетичне опрацювання текстів – індексування, анотування, реферування, готування оглядів; термінографія, в тому числі й створення номенклатур; автоматичний пошук інформації);
- сфера послуг, промисловість (ведення діалогів – писемне й усне, реклама товарів і послуг);
- юриспруденція (атрибуція текстів);
- мовна політика (створення письма, орфографія, орфоепія, лексикографія, фонди мов);
- політика (політична реклама, технології мовленнєвого впливу) [9].

Прикладна лінгвістика грає важливу роль в освіті, сприяючи розвитку мовних навичок, комунікативної компетенції та мовленнєвої культури учнів. Ось декілька способів, якими прикладна лінгвістика застосовується в освітній сфері: оптимізує вивчення мови як іноземної, шляхом розробки мовних програм, знаходження нових способів та прийомів викладання мови в тому числі застосовуючи інноваційні розробки в галузі психолінгвістики та інноваційних лінгвістичних технологій (на кшталт нейромереж), досліджуючи, аналізуючи мовне навчання, виявляючи і вирішуючи актуальні проблеми, в тому числі використовуючи ефективно планування навчального процесу та підтримання мотивації (в тому числі такими засобами нейролінгвістики, як НЛП (нейролінгвістичне програмування) тощо.

Щодо застосування прикладної лінгвістики у міжнародних стосунках, то вона сприяє комунікації та розумінню між різними культурами та мовами. Прикладна лінгвістика застосовується у міжнародних стосунках в таких аспектах: переклад та тлумачення, застосування мовних технологій для підтримки міжнародного спілкування (автоматичний переклад, машинне навчання, розпізнавання мови та інші інструменти, що полегшують комунікацію та обмін інформацією між різними мовами).

Прикладна лінгвістика відіграє важливу роль у засобах масової інформації, допомагаючи зрозуміти та ефективно передавати мовну інформацію аудиторії. Серед способів, якими прикладна лінгвістика застосовується у засобах масової інформації виділяємо: мовну стилістику (добірка відповідних стилів мовлення та їхній вплив на сприйняття текстів аудиторією для досягнення конкретних цілей, таких як інформування, переконання або розвага), мовну аналітику (використання мовних аналітичних методів для вивчення текстів у засобах масової інформації, дослідження їхнього впливу на сприйняття та забезпечення ефективно комунікації), мовну експертизу (включає перевірку мовних матеріалів на точність, стиль, адекватність тощо, допомагає впевнитися, що текст відповідає стандартам мовлення та сприяє зрозумілості та якості інформації), мовну психологію (аналізуючи ефективність мовних засобів, їхній вплив на емоції, увагу та пам'ять слухачів або читачів, що допомагає покращити комунікативну взаємодію), мовні технології (до складу яких входить автоматичний переклад, розпізнавання мови, синтез мови та інші інструменти, що полегшують створення та поширення мовної інформації в різних мовах) тощо.

Щодо ролі прикладної лінгвістики у процесі редагування текстів, то її також важко переоцінити, адже прикладна лінгвістика сприяє якісному та зрозумілому поданню інформації. Прикладна лінгвістика застосовується у редагуванні текстів сприяючи оптимізації граматичної коректності, стилю та виразності, впливу на аудиторію шляхом подання правильного контексту, оптимальній добірці лексики та термінології тощо.

Застосування прикладної лінгвістики у військовій справі є важливою складовою для забезпечення ефективного спілкування та розуміння між військовими силами, аналізу мовної інформації та впливу мови на воєнні операції. Прикладна лінгвістика застосовується у військовій справі в контексті воєнного перекладу, мовної розвідки, мовної аналітики, також

під час воєнних дій нерідко застосовується мовна психологія – вплив мови на психологічний стан військових осіб (комунікація в стресових ситуаціях, вплив мови на мотивацію та психологічну підготовку бійців, а також мовні техніки для зменшення напруження та підтримки ефективної комунікації) тощо.

Застосування прикладної лінгвістики в науці відіграє важливу роль у різних галузях. Вона сприяє вивченню та розумінню мови як комунікативного засобу, а також впливає на розвиток інших наукових дисциплін. До способів, якими прикладна лінгвістика застосовується у науці відносимо: проведення мовознавчих досліджень, комунікаційних досліджень, проведення ефективної мовної освіти та навчання тощо.

Застосування прикладної лінгвістики у сфері послуг та промисловості є надзвичайно важливим, оскільки вона допомагає забезпечити ефективну комунікацію між клієнтами і постачальниками послуг. Ось декілька способів, якими прикладна лінгвістика застосовується у цій сфері: забезпечує крос-культурну комунікацію (досліджує міжкультурні аспекти комунікації, що дозволяє підприємствам розуміти та враховувати культурні особливості своїх клієнтів; надає знання про мовні норми, етикет та культурні звичаї, що сприяє покращенню обслуговування та забезпеченню задоволеності клієнтів), сприяє ефективній мовній підтримці клієнтів (підбір оптимальної лексики та комунікаційних стратегій), саме завдяки прикладній лінгвістиці мовна аналітика та персоналізація виходять на новий рівень (прикладна лінгвістика допомагає аналізувати мовні дані, отримані від клієнтів, що дозволяє виявляти їхні потреби та вимоги, що дозволяє підприємствам персоналізувати свої послуги та рекомендації, враховуючи індивідуальні мовні вподобання та характеристики кожного клієнта) тощо.

Застосування прикладної лінгвістики у юриспруденції є важливим для розуміння та вирішення юридичних питань, а також для покращення комунікації в правовій сфері. Прикладна лінгвістика застосовується у юриспруденції шляхом здійснення мовного аналізу законодавства, юридичного перекладу юридичних документів, проведення мовної експертизи (аналіз правильності та зрозумілості мовлення, а також перевірку відповідності мовних матеріалів правовим нормам та вимогам), веденням комунікації з клієнтами та адвокатами тощо.

Прикладна лінгвістика відіграє важливу роль у розробці та реалізації мовної політики. Вона вивчає мову з практичної точки зору і зосереджується на реальних ситуаціях використання мови, зокрема у сфері комунікації, освіти, масової інформації, правосуддя, державного управління та інших сферах суспільного життя. Основні напрямки застосування прикладної лінгвістики у мовній політиці включають: розробку мовних програм, мовне планування (визначення стандартів мовлення, правил орфографії, граматики та лексики, що регулюють використання мови у писемній та усній формі), проведення мовних досліджень (вивчаючи функціонування мови у конкретних ситуаціях та групах мовників), сприяння мовному розвитку і плануванню освіти (шляхом створення нових лексичних одиниць, термінології та стилістичних норм), здійснення мовного моніторингу (досліджуючи які мовні проблеми існують та пропонує рекомендації щодо поліпшення мовного середовища).

Прикладна лінгвістика відіграє важливу роль у політиці, допомагаючи зрозуміти та вплинути на мовні аспекти політичного діалогу, комунікації та спілкування. Основні напрямки застосування прикладної лінгвістики у політиці включають: мовний аналіз політичних дискурсів, що дозволяє розкрити мовні стратегії політичних лідерів, виявити маніпулятивні прийоми, вивчити ефективні методи комунікації та впливу на громадську думку; мовну підтримку політичних кампаній (визначення найефективніших мовних стратегій та комунікаційних методів для здійснення впливу на суспільство, підготовка політичних кандидатів до публічних виступів, створення ефективних політичних слоганів та повідомлень для широкого загалу), мовну регуляцію (встановлення правил використання мови у політичному контексті, створення мовних стандартів, розробку правил мовлення для політичних дебатів та переговорів, нормування мовного оформлення політичних документів та офіційних заяв тощо), вибудовування ефективної мовної медіастратегії (розвиває мовну стратегію для політичних кампаній у медійному середовищі та визначає найефективніші

способи комунікації з виборцями), проведення мовної політики та забезпечення прав меншин (борючись з дискримінацією на мовній основі, розвиває програми багатомовності та забезпечує рівні можливості для всіх мовних груп.

7. Перспективи подальшого розвитку досліджень

Перспективою подальшого розвитку досліджень є вивчення подальших можливостей інтеграції прикладної лінгвістики з конкретними галузями людської життєдіяльності.

8. Висновки

Отже, незважаючи на існуючі різниці в підходах до вивчення «Прикладної лінгвістики» як науки, спеціальності та навчальної дисципліни у різних країнах, важливо пам'ятати про її багатогранність та значущість у сучасному світі. Розуміння цих різниць і спільних рис допоможе розвитку цієї важливої галузі знань в контексті таких сфер як освіта, міжнародні стосунки, ЗМІ, видавництво, військова справа, наука, сфера послуг, промисловість, юриспруденція, мовна політика, політика тощо, сприяючи підвищенню їхньої автоматизації, ефективності та продуктивності.

Список літератури:

- 1) Бацевич, Ф. С. (2004). Основи комунікативної лінгвістики: Київ, 344.
- 2) Волошин, В. Г. (2004). Комп'ютерна лінгвістика: Суми, 325.
- 3) Ганич, Д. І., Олійник, І. С. (1985). Словник лінгвістичних термінів: Київ, 219.
- 4) Грязнухіна, Т. О. (2001). Система багатомовного машинного перекладу, 5, 14–25.
- 5) Ковалів, Ю. І. Когнітивна лінгвістика (2007). Київ, 493.
- 6) Ковбасюк, Л. А., Романова, Н. В. (2008). Сучасні лінгвістичні теорії: лекційні, практичні, самостійні модулі та тести: Херсон, 96.
- 7) Кочерган, М. П. (2000). Вступ до мовознавства: Київ, 367.
- 8) Кочерган, М. П. (2003). Загальне мовознавство: Київ, 405.
- 9) Партико, З. В. (2008). Прикладна і комп'ютерна лінгвістика: Вступ до спеціальності: Львів, 224.
- 10) Селіванова, О. (2006). Сучасна лінгвістика: термінологічна енциклопедія: Полтава, 496.
- 11) Штерн, І. Б. (1998). Вибрані топіки та лексикон сучасної лінгвістики: Енцикл. словник для фахівців: Київ, 336.
- 12) Cook, G. (2003). Applied Linguistics: Oxford, 144.
- 13) Langacker, R. (1987). Foundations of cognitive grammar: Stanford, 516.
- 14) Tantucci, A. V. (2021). Resonance as an Applied Predictor of Cross-Cultural Interaction: Constructional Priming in Mandarin and American English Interaction. Applied Linguistics, 43 (1), 115–146.
- 15) Vandommele, A. G. Assessing the Development of L2 Speaking Skills in Inside-School and Outside-School Settings Through Growth Modelling. Applied Linguistics, 43 (6), 1094–1115.

Applied linguistics as a science

Svitlana Guzhva

Department of Foreign Languages, Kharkiv National Automobile and Highway University,
Kharkiv, Ukraine
ORCID 0000-0001-8080-791X

Abstract: This article deeply explores the current problem of modern linguistics, namely the understanding of applied linguistics, which has gained importance both in Ukraine and abroad, in particular, in the context of comparing the interpretation of the specified field as a science with its understanding as an educational discipline and specialty. The study focuses on the modern understanding and state of applied linguistics as a science, paying special attention to the main areas of its application in social life: international relations, mass media, publishing, military affairs, science, the service sector, industry, politics, language policy, jurisprudence etc. This research work was carried out through a comprehensive analysis of various sources and resources, based on a theoretical study of scientific and scientific-methodical literature, analysis of journalistic materials in various online and offline publications, as well as information distributed through social networks and the Internet. During this study, a large number of interesting sources of information regarding the integration of applied linguistics as a science into various spheres of life were discovered. The results of this analysis are highlighted in our research paper.

Keywords: applied linguistics, applied linguistics as an educational discipline, applied linguistics as a science, applied linguistics as a specialty, areas of application of applied linguistics.
